

**Методичні рекомендації до проведення уроку
з предмета «Зарубіжна література»**

за темою: «Віхи життя й творчості Пауля Целана. «Фуга смерті» – один із найвідоміших творів про Голокост».

Викладач:
Кравченко Софія Юхимівна
Загальний стаж педагогічної роботи – 35
років, в закладі – 23 роки
Кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої
категорії»
Педагогічне звання «старший викладач»

Характеристика і навчально-виховне завдання теми уроку

Матеріал теми уроку «Модерністське зображення трагедії Голокосту в поезії Пауля Целана «Фуга смерті» є третім уроком у загальній темі «Література миру і війни». Матеріал теми пов'язаний з вивченням творчості відомого німецького письменника Г. Белля та його оповіданням «Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...».

Тема війни є особливо актуальною, тому що у нашій країні йде війна, сотні тисяч кращих громадян стали на захист свободи і незалежності держави. На жаль, історія повторюється, тому треба ще і ще раз нагадувати про війну як явище, протиправне людському суспільству.

Даний урок є уроком засвоєння нових знань. Закріплення вивченого матеріалу відбувається шляхом роботи здобувачів освіти у групах над питаннями, розглянутими на уроці та за допомогою кроссенса. Подальше закріплення знань буде відбуватися за допомогою тестування під час тематичного оцінювання

Навчальне завдання уроку: формування у здобувачів освіти знань з зарубіжної літератури, знайомство з постаттю нашого співвітчизника, уродженця Чернівців Пауля Целана, світовою трагедією Голокоста.

Виховне завдання уроку: виховувати почуття патріотизму та національної ідентичності, інформаційну і комунікативну культуру здобувачів освіти, зосередженість під час виконання завдань, формувати вміння знаходити певну інформацію та представляти її; виховувати високі моральні якості, почуття національної свідомості, гуманізму, толерантності, негативне ставлення до війни.

Розвивальна мета уроку: актуалізувати пізнавальну діяльність та критичне мислення здобувачів освіти; формувати навички спілкування в колективі, вміння працювати у групах,

Методична: використання методики випереджального навчання, пошукова робота, підготовка міні – проєктів.

Методика проведення уроку

За типом даний урок є уроком формування нових знань. Для засвоєння даної теми здобувачі освіти мають засвоїти історичний матеріал, присвячений Другій світовій війні та визволенню України, згадати відродження імен незаслужено забутих українців після Незалежності.

Після презентації теми і плану уроку викладач звертається до здобувачів освіти з коротким вступним словом, тим самим мотивуючи дівчат до співпраці. Мотивація навчальної діяльності відбувається у виступах біографінь, краєзнавиці, історикіні, літературознавиці, групових завдань.

Для повного та більш комфортного для здобувачів освіти опанування знаннями з теми в кожного здобувача освіти на парті є підручники, роздатковий матеріал із словниковою роботою, з опорним конспектом навчального матеріалу уроку.

Під час уроку учні мають можливість подивитися відеоматеріал про Голокост під супровід фуґи Баха і, звичайно, прослухати вірш Пауля Целана «Фуґа смерті»

Для закріплення матеріалу уроку здобувачам освіти пропонується робота у групах. Питання пов'язані з метафорами і символами вірша Пауля Целана «Фуґа смерті».

При підведенні підсумків уроку здобувачі освіти за допомогою кроссенса складають асоціативний ланцюжок подій, пов'язаних з життям та творчістю Пауля Целана. На цьому етапі відбувається вибіркоче оцінювання здобувачів освіти, які відповідали на уроці.

В якості домашнього завдання здобувачі освіти отримують завдання: скласти хронологічну таблицю творчості Целана, анкету вірша «Фуґа смерті», опрацьовують с.186-199 підручника. Всі завдання будуть викладені у Класрумі.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з НР

Ірина МОШНЯГУЛ
05.12.2023

ПЛАН РОКУ

06 грудня 2023 року

Група № 24

Професія «Кравець, закрійник»

Предмет «Зарубіжна література»

Тема. Література миру та війни

Урок № 19. Тема уроку Віхи життя й творчості Пауля Целана. «Фуга смерті» – один із найвідоміших творів про Голокост.

Мета уроку:

Навчальна: *формування предметних компетентностей:* презентувати учням віхи життя і творчості Пауля Целана, розкрити особливості модерністського зображення трагедії Голокосту в поезії «Фуга смерті»;

Розвивальна: розвивати дослідницькі, комунікативні, творчі навички, життєві компетенції учнів, удосконалювати в учнів уміння і навички ідейно-художнього аналізу поетичного твору, навички зв'язного усного мовлення; *формування ключових компетентностей:* уміння вчитися: актуалізувати пізнавальну діяльність та критичне мислення учнів; *комунікативної:* формувати навички спілкування в колективі; *інформаційної:* формувати вміння знаходити певну інформацію та представляти її

Виховна: *загальнокультурної:* виховувати високі моральні якості, почуття національної свідомості, гуманізму, толерантності, негативне ставлення до війни.

Методична: застосування інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання.

Тип уроку: урок формування нових знань

Вид уроку: розповідь, лекція, бесіда

Домінуючі методи проведення уроку:

- випереджальне навчання, підготовка міні - проєктів;
- робота в групах;
- бесіда
- кроссенс

Домінуючі принципи:

- системність і послідовність навчання;
- доступність і посильність навчання;

- індивідуальний підхід до особистості здобувачів освіти;
- науковість;
- міжпредметні зв'язки;
- свідомість та активність;
- наочність.

Форма організації учнів на уроці: індивідуально -групова.

Внутрішньопредметні зв'язки:

- «Тема миру і війни»;
- «Г.Белль, Подорожній, коли ти прийдеш у Спа...»;
- «Модернізм як літературний напрям»;
- «Творчість Гійома Аполлінера»;
- «Україна у творчій долі письменників світу»;

Міжпредметні зв'язки:

- Українська література
- Українська мова
- Географія
- Історія України
- Всесвітня історія
- Біологія
- Спецдисципліни з професії «Кравець, закрійник»

Обладнання, ТЗН:

- ноутбук,
- телевізор

Засоби наочності, , роздатковий матеріал:

- підручники,
- презентація «Віхи життя й творчості Пауля Целана. «Фуга смерті» - один із навідоміших творів про Голокост»;
- словники,
- картки-завдання
- кроссенс

Структура уроку

I. Організаційний момент 1 хв.

II. Презентація теми і завдань уроку (актуалізація опорних знань, вступне слово викладача) 3 хв.

III. Мотивація навчальної діяльності (постановка задач уроку) 2 хв.

V. Вивчення нового матеріалу (робота над темою уроку) 20 хв.

VI. Робота в групах (оперативний контроль) 10 хв.

VII. Підведення підсумків уроку (закріплення вивченого на уроці, систематизація та узагальнення знань) 7 хв.

VIII. Заключне слово викладача, інструктаж до домашнього завдання 2хв

Хід уроку:

СТРУКТУРА УРОКУ	ЗМІСТ УРОКУ	ФОРМИ РОБОТИ НА УРОЦІ
1. Організаційний момент (1 хв.)	1) налаштування психологічного настрою учнів на продуктивну роботу; 2) вступне слово викладача; 3) емоційна насиченість пізнавальної діяльності учнів; 4) усвідомлення здобувачами освіти необхідності засвоєння уроків минулого, звернення до історичних подій, історії рідної країни, виховання почуття гордості за свою націю	1) вітання та вступне слово викладача; 2) використання методики випереджального навчання, міні – проєктів, виступи біографінь, краєзнавиці, історикінь; 3) узагальнення матеріалу у формах: - роботи у групах; - бесіди; - кроссенсу;
2. Актуалізація й корекція опорних знань учнів (3 хв.)	1) створення оптимальних психолого-дидактичних умов для продуктивної співпраці викладача та здобувачів освіти 2) мотивація навчання учнів; 3) актуалізація опорних знань; 4) вступне слово	1) перегляд відео «І буде весна», вступне слово викладача, проведення паралелі між сучасними подіями та періодом війни 1939 -1945. Викладач також звертає увагу на словникову роботу, представляє здобувачів, що готували міні – проєкти:

	<p>викладача, зв'язок з подіями сучасності, 5) словникова робота (визначення понять Голокосту, фуги, модернізму, верлібру 6) представлення біографів, краєзнавицю, історикиню, літературознавицю, 7) діалог викладача й здобувачів освіти; 8) актуалізація мотиваційних резервів здобувачів освіти</p>	<p>біографія Целана, Чернівці: минуле і сьогодення; трагедію Голокоста та історію створення вірша «Фуга смерті»; читають вірш чернівецької поетеси Тамари Северин, присвячений Целану та вірш Целана, присвячений батькам. 2) закріплення матеріалу за допомогою карток – завдань та роботи в групах 3) перегляд відеоматеріалів 4) складання асоціативного ряду за допомогою кроссенса;</p>
<p>3. Постановка завдань уроку (2 хв.)</p>	<p>1) вибір оптимальних рівнів розв'язання проблемних завдань з урахуванням диференційного підходу</p>	<p>1) вступне слово викладача, зв'язок подій Другої світової з російсько – Українською війною, словникова робота, ; 2) виступи здобувачів освіти (міні - проекти з повідомленнями про життєвий і творчий шлях Пауля Целана, про Чернівці часів Целана і сучасні Чернівці; подій Голокосту. 3) читання віршів напам'ять; 4) перегляд відео, прослуховування тексту вірша «Фуга смерті»; 5) аналіз вірша «Фуга смерті»; 6) побудова асоціативного ряду понять за допомогою кроссенса</p>
<p>4. Робота над темою уроку (вивчення нового матеріалу) (20 хв.)</p>	<p>1) сприймання та усвідомлення здобувачами фактичного матеріалу; 2) ґрунтовна психологічна готовність викладача та здобувачів до співпраці; 4) осмислення зв'язків і залежності між елементами матеріалу, що вивчається</p>	<p>1) міні-проекти з повідомленнями: життєвий і творчий шлях Целана, розповідь про Чернівці: історія та сучасність; звернення до подій 1941- 1943 років (Голокосту) 2) перегляд відео матеріалу: «сторінки історії: трагедія Голокосту». 3) поетична пауза 4) аналіз вірша «Фуга смерті»</p>

		викладачем, прослуховування твору у виконанні Г. Кулешова; 5) робота у групах з метою аналізу метафор, символіки образів вірша; 5) побудова асоціативного ряду за допомогою кроссенса;
5. Оперативний контроль (10 хв.)	1) оцінювання здобувачів, що брали участь в уроці; 2) корекція адекватності оволодіння здобувачами освіти навчальною інформацією; 4) стимулювання успіхів у конкретній навчальній діяльності	1) повторення та закріплення матеріалу за допомогою карток – завдань: а) Що таке метафора? Як починається кожна строфа вірша? Розкрийте значення цієї метафори («чорне молоко світання»); б). Поясніть значення метафори «ми копаєм могилу в повітрі де лежати не буде тісно»); в). Хто такий майстер? Якого значення набуває цей образ у творі? 2) розповідь; 3) міні-диспут
6. Закріплення вивченого на уроці (5 хвилин)	1) відпрацювання способів навчальної діяльності; 2) творче перенесення знань учнів у нові умови діяльності; 3) взаємооцінка засвоєних знань і вироблених умінь учнями; 4) осмислення діяльності в різних ситуаціях	1) словникова робота; 2) відповіді на запитання, міні-диспут; 3) закріплення матеріалу за допомогою бліц - опитування та кроссенсу.
7. Систематизація та узагальнення знань (2 хвилини)	1) оцінювання рівня оволодіння знаннями, нормами, цінностями; 2) структурування матеріалу, що вивчають, встановлення міжпредметних зв'язків; 3) оформлення систематизованих знань через знаково-графічні засоби (кросенс);	1) закріплення понять «Голокост», «модернізм», «фуга», «верлібр» - евристична бесіда; - бліц-опитування
8. Підсумки уроку (2 хв.)	1) заключне слово викладача;	1) підведення підсумків уроку; 2) інструктаж до домашнього

	<p>2). підведення підсумків розглянутих на уроці знань;</p> <p>2) інструктаж до виконання домашнього завдання (посилання у Класрум);</p> <p>3) оцінювання знань учнів</p>	<p>завдання за посиланням у Класрумі (скласти хронологічну таблицю творчості, анкету вірша «Фуга смерті», опрацювання матеріалу з підручника (с.186-199);</p> <p>коментування відповідей</p>
--	---	--

Використані джерела

1. Ніна Мілянська, Зарубіжна література, 11 клас, 2019
2. Експрес – урок по творчості Целана за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=zcugbo2Pqqk>
3. Відео «День в історії». За посиланням <https://www.youtube.com/watch?v=bnRyRpLoGnw>
4. Аудіозапис вірша «Фуга смерті у виконанні Г. Кулешова за посиланням <https://www.youtube.com/watch?v=GxjakhYqhzU>
5. Невідома Буковина: цікаві факти з чернівецького життя Пауля Целана. Молодий буковинець, 3.12.2020

Викладач

Софія КРАВЧЕНКО

ДОДАТКИ:

1. Картки-завдання

Картка -завдання 2-й групі

Поясніть значення метафори “ми копаєм могилу в повітрі де лежати не буде тісно”.

Картка - завдання 3-й групі

Хто протиставляється у творі покірливим в'язням, які п'ють і п'ють «чорне молоко»? Про що свідчать його блакитні очі та опис його дій?

2. Словникова робота (слайд 2)

- **Голокост** (гр. спалений цілком) — загибель значної частини єврейського населення Європи (понад 6 млн.) під час систематичного переслідування і знищення його нацистами та їхніми підручними в Німеччині та на окупованих нею територіях протягом 1933— 1945 рр.
- **Фуга** — поліфонічний (багатоголосий) твір, який експонує одну, або кілька тем почергово у всіх голосах.

- **Модернізм** — загальна назва нових течій к. 19 поч. 20 ст. нереалістичного спрямування, що виникли як заперечення традиційних форм минулого.
- **Верлібр** — вільний вірш без рими і розмірів з довільним чергуванням рядків різної довжини.

3. Кроссенс (слайд 18)

Кроссенс «Віхи життя і творчості Целана»

4. Відеосупровід уроку

Слайд 1

ПАУЛЬ ЦЕЛАН "ФУГА СМЕРТІ"
Віхи життя й творчості поета. «Фуга смерті» – один із найвідоміших творів про Голокост.

Мета уроку: формувати предметних компетентностей: презентувати віхи життя і творчості Пауля Целана, розкрити особливості модерністського зображення трагедії Голокосту у поезії «Фуга смерті»; розвивати дослідницькі, комунікативні, творчі навички, життєві компетентції здобувачів освіти, удосконалювати вміння і навички ідейно-художнього аналізу поетичного твору, навички зв'язного усного мовлення; формувати ключових компетентностей: уміня вчитися: актуалізувати пізнавальну діяльність та критичне мислення; комунікативної: формувати навички спілкування в колективі; інформаційної: формувати вміння знаходити певну інформацію та представляти її; загальнокультурної: виховувати високі моральні якості, почуття національної свідомості, патріотизму, гуманізму, толерантності, негативне ставлення до війн.

Голокост. Цього не можна забувати...

Слайд 2

Словникова робота

- Голокост** (гр. сталений цілком) — загибель значної частини єврейського населення Європи (понад 6 млн.) під час систематичного переслідування і знищення його нацистами та їхніми підручними в Німеччині та на окупованих нею територіях протягом 1933—1945 рр.
- Фуга** — поліфонічний (багатоголосий) твір, який експонує одну, або кілька тем по чергово у всіх голосах.
- Модернізм** — загальна назва нових течій к. 19 поч. 20 ст. нереалістичного спрямування, що виникли як заперення традиційних форм минулого.
- Верлібр** — віршовий вірш без рими і розмірів з довільним чергуванням рядків різної довжини.

Слайд 3

Слайд 4

ПАУЛЬ ЛЕО АНЧЕЛ (ПАУЛЬ ЦЕЛАН)
 1920-1970
«Поет третього тисячоліття»

Має українське коріння. Народився у місті Чернівці у німецькомовній єврейській родині.

Слайд 5

Українською мовою твори П. Целана перекладали М. Бажан, В. Спус, Л. Череватенко, М. Фінбейн, М. Новікова, ін. Але тим, хто вів ім'я П. Целана в контекст української культури, є літературознавець і перекладач П. Рихло. який дослідив "поетику діалогу" свого відомого земляка.

Слайд 6

Поліглот

Володів єврейською, римунською, англійською, німецькою, французькою, португальською, українською мовами.

Перекладач

Уважається одним з найкращих перекладачів німецькою мовою. Він перекладав Шекспіра, Верлена і Рембо, Аполлінера

Слайд 7

Народився на сході напівзруйованої, А душа під прачіпаним шматом. Око мовчало. Хвили Сена. Чужина незлобива мила. Гостро молодість без турманту Перерізов печивої ріст. Лець на устах мав сіне розтанує Руки долі гойдали мист... Серед білого дня Зелений В Чернівці пропалося турман Роздінупиця хвили Сена і злинується: Целан... Целан... (Талара Сатарюк)

Слайд 8

Чернівці – столиця Буковинського краю

Тут народилися, жили та творили відомі діячі української та інших національних культур, які зробили вагомий внесок у розвиток історії, культури, літератури та мистецтва своїх народів.

Серед відомих чернівчан: Юрій Федькович, Ольга Кобилянська, Володимир Івасюк, Дмитрій Гнатюк, Леонід Каденюк, Назарій Яремчук, Іван Миколайчук, Євген Гамман, Михайло Еминець, Пауль Целан.

У роки російсько-української війни наша буковинська столиця стала рідним домом і надано притулок десяткам тисяч українців.

Слайд 9

З документальної хроніки окупованих Чернівців

- 11 жовтня 1941 р. – у старій частині Чернівців, колишньому єврейському кварталі, створено єврейське гетто, де на обмеженому, тісному просторі – 45000 євреїв. 15000 євреїв залишають у місті для життєво необхідних робіт і обов'язків, решту – депортувати в концтабір.
- Целан був серед тих, кого окупанти залишили у місті. За 4 роки перебування у фашистському пеклі він пізнає життя у чернівцькому гетто й примусову роботу у румунському трудовому таборі, переживє втрату батька й матері

Слайд 10

Звірства фашистів

07 липня 1941 р. – початок акції проти євреїв каральної групи СС. Багато євреїв убито, Велику синагогу спалено,

Утілюються в життя німецькі порядки щодо євреїв: євреї втрачають право громадянства, змушені носити на одязі жовту Давидову зірку, виконувати примусові роботи і не сміють після 18-ї години виходити на вулицю. (з документальної хроніки Чернівців).

Батьки Целана були депортовані фашистами в Задністров'ї і замордовані в одному з таборів Трансністров'я, батько помер у таборі від тифу, матір розстріляли

Батькам Целан присвятив єврейську

Осокорє, ти в п'ятім сивієш.
Моя мати сивини не знала.
Зелено, купаво на Вкраїні.
Моя світла мати не вернулає.
Хмаро, ти наповнюєш криниці.
Моя тиха мати гірко плаче.
Зірκο, ти снуєш вогнисту стрічку.
Серце матерї свинець пронизав.
Двері, хто вас висадив із петель?
Моя ніжна мати вже не прийде.

Слайд 11

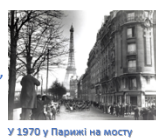
Життя в еміграції. «Я, безумовно, далеко, але я завжди біля ... мого меридіану»

- 1945-1947 - Румунія 1947-1948 - Відень 1948-1970 – Париж
- «Фуга смерті» «Пісок із урн»

- У цей час у Бухаресті проживав буковинський поет Альфред Шпербер - один з найвідоміших німецькомовних літераторів, якому Пауль хотів показати свої вірші. Шпербер оцінив Целана як молодого генія і дав йому притулок у своєму домі. Саме подружжю Шперберів поет завдячує своїм псевдонімом – це анограма (перестановка складів) його прізвища Анцель у румунській транскрипції "An-CEL" - "Cel-an".

Твори, написані в еміграції: «Мак і пам'ять» (1952), «Від порога до порога» (1955), Умовні ґрати» (1959), «Троянда нікому» (1963), «Переведення подиху» (1967), «Сонця з ниток» (1968), «Диктат світла»

Слайд 12

У роки війни нацистами було створено 22 табори смерті. Один із найвідоміших і найстрашніших – Освенцім (Лув'єць).

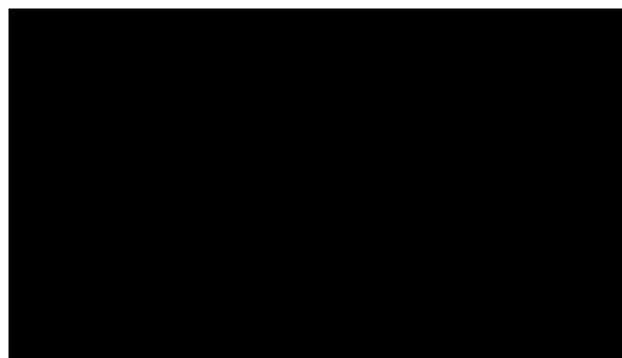
В Україні євреїв знищували, зокрема, у Бабиному Яру (Київ), у с. Богданівка. Тільки через Трестбілку, спеціальний табір для євреїв, пройшло 900 тисяч чоловік. З них у живих залишилося лише 54 євреї. 27 січня у всьому світі відзначається день пам'яті жертв Голокосту.

Слайд 13

Слайд 14

Слайд 15

Два символи національних культур

Проблема рівноцінності двох великих культур окреслюється у вірші місткого паралелю, в якій водночас порівнюються й протиставляються образи Маргарити й Суламіф – двох уособлень жіночого кохання, двох натхнених поетичних створінь німецького та єврейського духу, отже, двох символів відповідних національних культур.

Твоє золотисте волосся Маргарита твоє полеласте волосся Суламіф ?

- “чорне молоко світання...” образ молока, але це не життєдайний напій, а «гірка чарка долі», яку мусять випити євреї

Слайд 16

«Фуга смерті» – символ Другої світової у літературі

«Герніка» П. Пікассо - емблема Другої світової війни в образотворчому мистецтві

Слайд 17

Поліна Рихло Василь Стус Мирослав Бохан

Українською мовою твори П. Целана перекладали М. Бажан, В. Стус, Л. Череватенко, М. Фінбейн, М. Носікова, ін.

Але тих, хто ввів ім'я П. Целана в контекст української культури, є літературознавець і перекладач П. Рихло, який дослідив "поетику діалогу" свого відомого земляка.

Слайд 18

Кроссенс «Віхи життя і творчості Целана»

